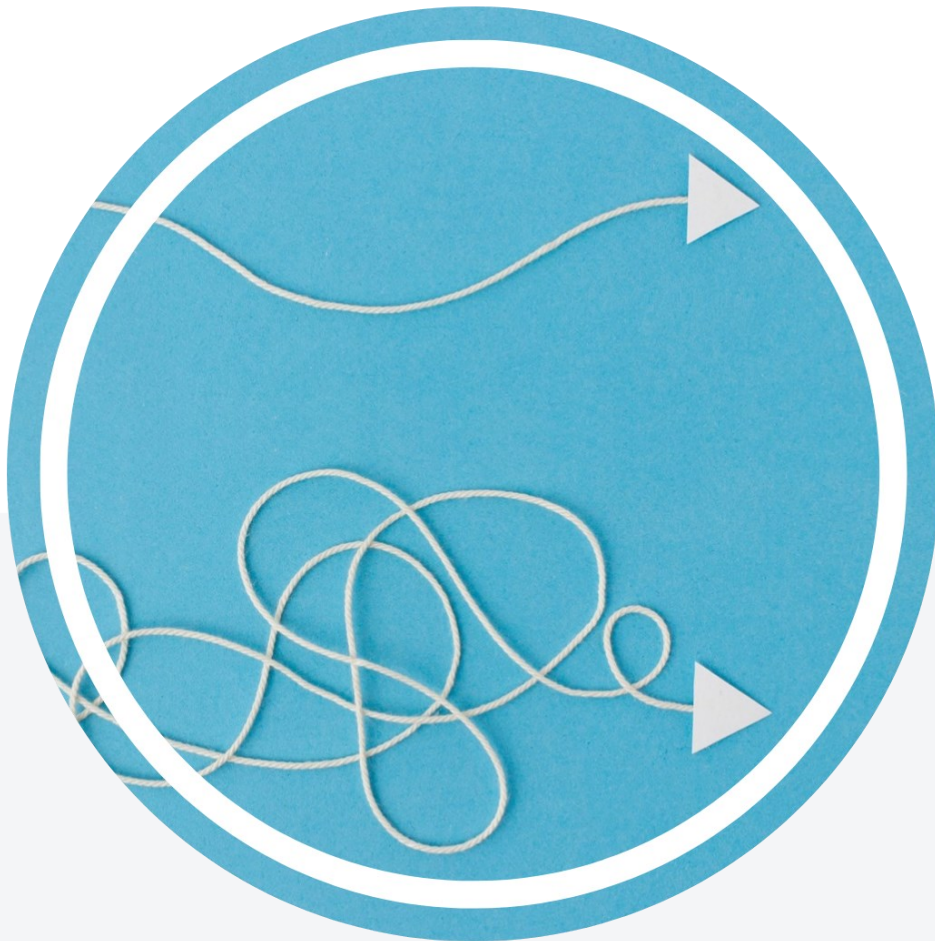

TARBIJAKAITSE JA
TEHNILISE JÄRELEVALVE
AMET

Juhend

Ebaproportsionaalne koormus

Ligipääsetavusnõuete rakendamine

Toodete ja teenuste ligipääsetavuse seadus (edaspidi LPS) toob endaga kaasa mitmeid ligipääsetavusnõuded. Selliseid ligipääsetavusnõudeid, mille täitmine koormab ebaproportsionaalselt ettevõtjat või mille järgimine toob kaasa toote või teenuse põhiolemuse täieliku muutmise, järgima ei pea (LPS § 4 lõige 5).

Samas neid ligipääsetavusnõudeid, mis ei tekita ebaproportsionaalselt koormust ega toote või teenuse täielikku muutust, tuleb rakendada täiel määral.

Ebaproportsionaalsuse hindamine

Ettevõtja peab LPS-i kohaldamisalasse kuuluva toote ja teenuse tegema nii ligipääsetavaks kui võimalik, kohaldades ligipääsetavusnõudeid ulatuses, mis talle ebaproportsionaalselt koormust ei põhjusta. Kui mõne nõude täitmine käib ettevõtjal üle jõu, tuleb tal jõukohaseid ligipääsetavusnõudeid siiski täita.

Oluline on meeles pidada, et ühe või mitme konkreetse ligipääsetavusnõude täitmisest tulenev ebaproportsionaalselt suur koormus, ei tähenda automaatselt seda, et ettevõtja ei pea täitma ühtegi ligipääsetavusnõuet.

Ebaproportsionaalse koormuse hindamine ei ole kohustuslik nõue, vaid ettevõtja teeb hindamise juhul, kui ligipääsetavusnõuete täitmine on koormav. Sellisel juhul tuleb ettevõtjal teostada hindamine ebaproportsionaalse koormuse määruse põhjal (LPS § 5 lõiked 1 ja 6). LPS § 5 lõikes 3 sätestatakse erandile tuginevale teenuseosutajale täiendav kohustus ebaproportsionaalse koormuse hinnang teatud juhtudel uuesti teha. Teenuseosutaja peab uue hindamise tegema olukorras, kus teenust muudetakse või eelmisest hindamisest on möödunud viis aastat. Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet (edaspidi TTJA) võib ligipääsetavusnõuete järelevalve käigus nõuda, et ettevõtja viiks läbi ebaproportsionaalse koormuse hindamise, kui ettevõtja viitab sellele, kui ligipääsetavusnõuete täitmisest vabastamise alusele.

Ettevõtja saab tugineda ebaproportsionaalsele koormamisele vaid juhul, kui ta peab **kasutama ligipääsetavuse parandamiseks omavahendeid** ehk sisemisi finantseerimisallikaid, mis tulenevad ettevõtte enda kasumist. Seega, kui kolmas isik

on maksnud selle eest, et ettevõtja muudaks oma toote või teenuse ligipääsetavaks (olgu selleks riigi või mõne eraõigusliku isiku toetus), ei saa ettevõtja ebaproportsionaalse koormamise argumendile tugineda. Lisaks ei saa hindamise põhjuseks olla asjaolu, et ligipääsetavust ei peeta prioriteediks, aja ega teadmiste puudus. Ebaproportsionaalse koormuse hindamise puhul tuleb vaadelda igat teenust ja/või toodet eraldiseisvalt.

Näide. Hindamise järel võib selguda, et vaegnägijatele toote või teenuse ligipääsetavaks tegemine ei ole ebaproportsionaalselt koormav, aga vaegkuuljatele toote või teenuse ligipääsetavaks tegemine on ettevõtjale ebaproportsionaalselt koormav.

Hindamise kriteeriumid

Ebaproportsionaalse koormuse määruse § 3 sätestab kolm peamist kriteeriumi, mille alusel hinnatakse, kas ligipääsetavusnõuete täitmine tekitab ettevõtjale ebaproportsionaalsed koormust. Ettevõtja peab ebaproportsionaalse koormuse hindamisel hindama kõigi kolme kriteeriumi mõju kogumis. **Määruses ei sätestata arvnäitajaid**, vaid hindamisel tuleb iga toote ja/või teenuse puhul eraldi kindlaks teha, kuivõrd ligipääsetavusnõuete järgimine põhjustaks ettevõtjale võimalikku ebaproportsionaalsed haldus- või finantskoormust. Nendeks kriteeriumiteks on:

1. **Kulu ja kogukulu suhe** – hinnatakse, kui suure osa moodustab ligipääsetavuse tagamise kulu kogu toote tootmise, turustamise või importimise või teenuse osutamise kogukulust.
2. **Kulu ja tulu võrdlus** – siin tuleb hinnata, kas ligipääsetavuse tagamiseks tehtavad kulutused on tasakaalus kasuga, mida erivajadustega inimesed sellest saavad.
3. **Kulu ja ettevõtte käibe suhe** – hinnatakse ligipääsetavusnõuete järgimise netomaksumust ja ettevõtja netokäibe suhet.

Ebaproportsionaalse koormuse määruse §-des 4-6 sisustatakse ligipääsetavusnõuete järgimise hindamise elemendid. Nendeks on ühekordsete korralduslike kuludega ning

jooksvate tootmis- ja arenduskuludega seotud kriteeriumid. Ligipääsetavusnõuete täitmise kulude alla arvestatakse näiteks:

1. Ühekordseid kulusid

- Toodete ja/või teenuste ligipääsetavuse tagamiseks spetsialistide palkamine või konsultatsioon.
- Töötajate koolitamine.
- Uute tööprotsesside või arenduste väljatöötamine.
- Töötajatele kui ka klientidele suunatud kasutusjuhendite ja dokumentide koostamine.
- Õigusaktide ja standardite kurssi viimisega tehtav töö, näiteks juriidilise konsultatsiooni tellimine.

2. Püsikulud

- Järjepidev ligipääsetavuse testimine ja tagamine.
- Tootmisprotsessi muudatused ja hooldamine.
- Sihtrühma regulaarne kaasamine toote ja/või teenuse testimisse, et tagada lahenduste mugavus ja sobivus.
- Dokumentide ja kasutusjuhendite koostamine ja ajakohastamine.

Tegemist ei ole ammendava loeteluga, ettevõtja võib tulenevalt toote või teenuse iseloomust hinnata ka asjakohaseid täiendavaid elemente.

Ettevõtja peab iga toote ja/või teenuse puhul hindama:

- kui palju maksab ligipääsetavuse tagamine (ühekordsed ja püsikulud kokku);
- kui suur osa see kulu on kogu tootmise või teenuse kuludest (protsent);
- kui palju mõjutab see kulu ettevõtte käivet (protsent);
- kui palju võidavad erivajadusega inimesed (kui palju nad saaksid toodet ja/või teenust kasutada ja kui sageli).

Näide. Kui toote või teenuse ligipääsetavaks muutmine nõuab palju arendustööd ja see moodustab näiteks 30% kogu toote arenduskuludest, siis peab ettevõtja

analüüsima, kas selline kulu on talle koormav võrreldes saadava tulu ja avaliku hüvega.

Hindamine tuleb teha kõigi kolme kriteeriumi alusel iga toote või teenuse kohta. Kogukulu on defineeritud ettevõtja ebaproportsionaalse koormuse määruse §-s 2 ning kriteeriume on täpsustatud §-des 4-6. Ühtlasi tuleb hindamine läbi viia ka siis, kui teenust muudetakse, seda taotleb TTJA järelevalve käigus või kui eelmisest hindamisest on möödunud viis aastat (LPS § 5 lõige 3).

Teavituse edastamine TTJA-le

Vastavalt [LPS § 5 lõikele 5](#) peavad ettevõtjad teavitama TTJA-d, kui leitakse pärast nõuete rakendamise proportsionaalsuse hindamist, et mõnele talle kohalduvale nõudele rakendub ebaproportsionaalse koormuse erand.

TTJA-le tuleb esitada [ettevõtja ebaproportsionaalse koormuse määruse §-s 7](#) nimetatud andmed ning TTJA-l on õigus küsida esmase teavituse alusel ettevõtjalt dokumenteeritud hindamise tulemused kontrollimaks ebaproportsionaalse koormuse erandi õigustatust.

Ligipäasetavusnõuete kohaldamata jätmisel tuleb ettevõtjal täita ära TTJA lehelt leitav teavitusvorm vajaliku informatsiooniga, see allkirjastada ning edastada e-posti aadressile info@ttja.ee.

Mikroettevõtjad

Mikroettevõtjad on vabastatud TTJA teavitamisest ligipäasetavusnõuete kohaldamata jätmise korral. Mikroettevõtja on ettevõtja, kellel on **alla kümne töötaja ning kelle aastakäive või aastane bilansimaht ei ületa kahte miljonit eurot**. Kuigi mikroettevõtja on vabastatud TTJA teavitamisest, tuleb LPS § 5 lõike 5 viimase lause kohaselt toodetega tegeleval mikroettevõtjal siiski TTJA taotlusel esitada LPS § 5 lõikes 1 nimetatud hindamise seisukohast olulised asjaolud. See tähendab, et mikroettevõtjal tuleb toote puhul teha siiski hindamine, millega seonduvaid olulisi asjaolusid võib TTJA temalt küsida.